

פרשת וילך (תשפ"ב)

וה' הוא ההולך לפניך הוא יהיה עמך (ל"א, ח')

משה רבינו אמר ליהושע שה' הוא ההולך לפניו, ולעיל (ל"א, ג') כשדבר לבני ישראל אמר ה' אלקיך הוא עובר לפניך הוא ישמיד את הגוים האלה מלפניך, ושוב אמר להם (ל"א, ו') ה' אלקיך הוא ההולך עמך לא ירפך ולא יעזבך. וקשה למה שינה את לשונו דלכאורה אמר שה' הולך לפניו וגם הולך עמם וליהושע אמר שה' ההולך לפניו הוא יהיה עמך. וצריך להבין כוונתו בזה.

עוד צריך להבין מה כוונתו בשתי הלשונות שאמר לבני ישראל, מהו עובר לפניך שאמר בפסוק ג' ומהו הולך עמך שאמר בפסוק ו'. ויש לפרש דבפסוק ג' מיירי כשיבואו למלחמה עם הגוים, ומבטיחים שהקב"ה ישמידם מלפניך, על זה נקט משה לשון עובר לפניך ולא רק עמם, כדי להגן על בני ישראל, דעובר משמע בדרך עראי וזמניות, שהקב"ה עובר לפני בני ישראל רק כשהם צריכים הגנה, משא"כ בפסוק ו' מדבר בעשיית המצוות שצוה להם הקב"ה ובזה הבטיחם שהקב"ה הולך עמם בקביעות כדי לחזקם כמו שאמר הכתוב חזקו ואמצו כי ה' אלקיך הוא ההולך עמך, דלשון הילוך משמע בדרך קבע. נמצא שיש שתי הנהגות בקשר בין הקב"ה לישראל, יש הנהגה של עובר לפניך שהקב"ה מגן עלינו משונאינו, וזה בדרך עראי רק לפי הצורך, ויש הנהגה קבועה של הולך עמך שהקב"ה מחזק אותנו תמיד בכל יום. אבל ליהושע שעתיד להנהיג את ישראל ולהכניסם לארץ ולעשות מלחמות עם הגוים אמר שה' ילך לפניו דהיינו שההנהגה של הגנה מהאויבים תהיה אצלו בקביעות, לפי שתפקיד של מנהיג הוא להגן על עמו תמיד ולכן אמר וה' הוא ההולך לפניך וגם הוא יהיה עמך תמיד ושניהם בדרך קבע. (נ.מ.)

ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא (ל"א, ב')

יש לדקדק לאיזה צורך מסר להם מודעה זו, דהיה לו לומר לא אוכל לצאת ולבוא בלי מספר של מאה ועשרים שנה. ויש לומר על פי המשנה במסכת אבות (ב', י') שוב יום אחד לפני מיתתך, ופריך בגמרא במסכת שבת (קנ"ג, א') מי יודע כמה חיי, ומשני שישבו היום בתשובה שמא ימות למחר. והנה, הרגילות בין בני אדם הוא לברך את חבירו שתחיה מאה ועשרים שנה, ולפי זה יש לפרש וילך משה וידבר אל כל ישראל, נתן להם עצה איך להנצל מיצר הרע בכל יום, שיאמר בן מאה ועשרים שנה אנכי היום, ועל ידי זה לא אוכל לצאת ולבוא דהיינו כבר נשלמו השנים שלי, ואני מוכרח תיכף לעשות תשובה וכל שכן שלא לחטוא ח"ו. (בן לאשרי)